

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

Peter Michalička

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**ANALÝZA ŠTÁTNYCH A NEŠTÁTNYCH SOCIÁLNYCH
INŠTITÚCIÍ V NITRIANSKOM KRAJI**

Bakalárska práca

Študijný program: Sociálna práca

Školiace pracovisko: Ústav romologických štúdií

Školiteľ: PhDr. PaedDr. Denisa Selická, PhD.

Nitra 2010

Peter Michalička

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa rád poďakoval svojej školiteľke PhDr. PaedDr. Denise Selickej, PhD. za pomoc a odborné vedenie pri spracovaní mojej bakalárskej práce. Ďalej ďakujem Mgr. Lukášovi Michaličkovi za poskytnuté informácie, podklady a pripomienky pri spracovaní danej témy.

ABSTRAKT

MICHALIČKA, Peter: *Analýza štátnych a neštátnych sociálnych inštitúcií v Nitrianskom kraji*. [Bakalárska práca] – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Ústav romologických štúdií. - Školiteľ: PhDr. PaedDr. Denisa Selická, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). – Nitra : FSVaZ, 2010. 46 s.

Predkladaná bakalárska práca by mala charakterizovať štátne a neštátne sociálne inštitúcie na základe literárneho spracovania, poukázať na štátne a neštátne inštitúcie nachádzajúce sa v Nitrianskom kraji a konkrétne analyzovať dve vybrané sociálne inštitúcie, štátnu a neštátnu. Prvá kapitola sa teda zaoberá definíciou a vymedzením pojmov sociálna inštitúcia, sociálna starostlivosť a sociálna služba na základe odbornej literatúry. Ďalej sa zaoberá tiež vymedzením druhov a foriem sociálnych služieb a jednotlivými sociálnymi zariadeniami a sociálnym službám v nich poskytovaným na základe zákona. Druhá kapitola práce poukazuje na inštitúcie v Nitrianskom kraji, na počet verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v jednotlivých druhoch zariadení a na cieľové skupiny osôb ktorým sú v týchto zariadeniach poskytované dané sociálne služby. Tretia kapitola obsahuje analýzu vybraného štátneho a neštátneho detského domova, možnosti umiestnenia detí a mladých dospelých a štruktúru zamestnancov týchto detských domovov.

Kľúčové slová:

Štátne a neštátne sociálne inštitúcie v Nitrianskom kraji. Sociálna starostlivosť. Sociálne služby. Poskytovatelia sociálnych služieb. Detské domovy.

ABSTRACT

MICHALIČKA, Peter: *An analysis of state and private social institutions in the Nitra region*. [BA thesis] - Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care, Institute of Roma studies. - Supervisor: Mgr. Mgr. Denisa Selická, PhD. Level of qualification: Bachelor (Bc.). - Nitra: FSVaZ, 2010. 46 p.

The present thesis should describe the state and non-state social institutions on the basis of the literary process, it should highlight the state and non state institutions in the Nitra region, and specifically analyze two selected social institutions, a state one and non-national state one. The first chapter is all about definitions and terminology of social institution, social care and social service on the basis of vocational literature. Furthermore, it also deals with the definition of types and forms of social services and various social facilities and social services they provided according to law. The second chapter refers to the institutions in the Nitra region, the number of public and private providers of social services in various types of equipment and the target groups of people who are in these facilities provided by the social services. The third chapter contains an analysis of selected state and private children's home placement options for children and young adults and staff structure of children's homes.

Keywords:

State and non-state social institutions in the Nitra region. Social welfare. Social services. Providers of social services. Children's homes.

OBSAH

ÚVOD	8
1 Sociálne inštitúcie	10
1.1 Charakteristika sociálnych inštitúcií	10
1.2 Sociálna starostlivosť	11
1.2.1 Orgány sociálnej starostlivosti	12
1.3 Sociálne služby	12
1.3.1 Druh sociálnej služby	13
1.3.2 Forma sociálnej služby	14
1.3.3 Poskytovanie sociálnych služieb	15
2 Zariadenia sociálnych služieb v Nitrianskom kraji	26
2.1 Nocľaháreň	26
2.2 Útulok	26
2.3 Domov na pol ceste	27
2.4 Nízkoprahové denné centrum	37
2.5 Zariadenie núdzového bývania	27
2.6 Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	27
2.7 Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu	28
2.8 Zariadenie podporovaného bývania	28
2.9 Zariadenie pre seniorov	28
2.10 Zariadenie opatrovateľskej služby	29
2.11 Rehabilitačné stredisko	29
2.12 Domov sociálnych služieb	30
2.13 Špecializované zariadenie	30
2.14 Denný stacionár	30
2.15 Opatrovateľská služba	31
2.16 Detský domov	31
2.17 Krízové stredisko	31
2.18 Resocializačné stredisko	31
2.19 Hospic	32
2.20 Iné	32

3	Analýza vybranej štátnej a neštátnej sociálnej inštitúcie	34
3.1	Detský domov Dedina Mládeže	34
3.2	Komunita Kráľovnej pokoja	35
3.3	Umiestnenie detí a mladých dospelých	36
3.4	Štruktúra zamestnancov	38
4	Diskusia	39
4.1	Odporúčania pre prax	42
	ZÁVER	44
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	46

Úvod

System sociálnej starostlivosti slúži k riešeniu obtiažnych sociálnych situácii a môže ho raz potrebovať každý z nás. „Každý deň, ktorý dieťa strávi v ústave, znižuje jeho životné šance. Už tri mesiace strávené v ústave tradičného typu predstavujú pre malé deti traumy s dlhodobými následkami.“ (Browne, Mulheirová, 2007, s. 14) Množstvo popredných svetových odborníkov kritizuje ústavnú starostlivosť ako najmenej vhodnú formu náhrady rodinnej starostlivosti. Jedným z dôvodov je fakt, že ústavné zariadenia sú charakteristické veľkým počtom detí a malým počtom zamestnancov priameho kontaktu. Neschopnosť pripraviť klientov zariadení na život po ukončení pobytu vedie k ich sociálnej exklúzii a logickej potrebe ďalšej sociálnej starostlivosti, resp. forme závislosti na inštitúciách sociálnej starostlivosti – totálnej inštitúcii. Najmä preto považujem za dôležité venovať zvýšenú pozornosť tejto téme.

Tému práce, Analýza štátnych a neštátnych sociálnych inštitúcií v Nitrianskom kraji som si vybral preto, lebo ako študenta sociálnej práce ma problematika starostlivosti o občanov v zariadeniach sociálnych služieb zaujíma a javí sa mi ako téma bezprostredne spätá so životom človeka.

Cieľom práce je analyzovať štátne a neštátne sociálne inštitúcie na základe literárneho spracovania, poukázať na štátne a neštátne inštitúcie v Nitrianskom kraji a vybrať a porovnať jednotlivú štátnu a neštátnu inštitúciu a poukázať na možnosti sociálnej pomoci poskytovanej klientom.

Prvá kapitola sa zaoberá definíciou a vymedzením základných pojmov. Je rozdelená na tri podkapitoly, prvá sa venuje sociálnej inštitúcii, druhá sociálnej starostlivosti a tretia podkapitola sa venuje sociálnej službe, vymedzením druhov a foriem sociálnych služieb a jednotlivým sociálnym zariadeniam a sociálnym službám v nich poskytovaným.

V druhej kapitole práce poukazujeme na sociálne inštitúcie v Nitrianskom kraji, teda na počet verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v jednotlivých druhoch zariadení a na cieľové skupiny osôb ktorým sú v týchto zariadeniach poskytované dané sociálne služby.

Tretia kapitola obsahuje analýzu vybraného štátneho a neštátneho detského domova, možnosti umiestnenia detí a mladých dospelých a štruktúru zamestnancov oboch detských domovov.

Informácie pre vypracovanie tejto práce boli získané z odbornej literatúry a to najmä od S. Strieženca (Slovník sociálneho pracovníka a Úvod do sociálnej práce), ale tiež od O. Matouška, A. Tokárovej, Z. Kozákovéj a ďalších autorov. Tiež sme sa opierali o Zbierku zákonov SR, konkrétne o Zákon č. 448/2008 Zb. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a Zákon č. 305/2005 Zb. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ďalej sme čerpali z interných dokumentov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Nitre, internetových stránok Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny.

Cieľom tejto práce bude získať a zhrnúť informácie o možnostiach sociálnej pomoci ľuďom v nepriaznivej životnej situácii, v Nitrianskom kraji, a to počas celého života, od narodenia až po dôstojný odchod zo sveta.

1 Sociálne inštitúcie

1.1 Charakteristika sociálnych inštitúcií

Slovo inštitúcia pochádza z latinského instituere (zariad'ovať, zriaďovať). Označuje sa ním udržiavaný zákon, zvyklosť, prax a tiež organizácia. Inštitúciou je podľa sociológov napríklad cirkev, školstvo, právo, ekonomický systém a tiež rodina. V tomto význame sa termín používa v niektorých európskych jazykoch už od 16. storočia. Až o 200 rokov neskôr dostáva význam „zariadenie pre verejné, výchovné, cirkevné a iné účely“, ktorý sa súčasne spája s budovou, v ktorej toto zariadenie sídli (Matoušek, 1999).

Sociálnou inštitúciou sa môže rozumieť „ústav, ustanovizeň, orgán a tiež súhrn vzťahov medzi ľuďmi upravený právnymi normami. Zahrňuje zákony a princípy, ktorými sa riadi spoločenský život nejakej skupiny alebo štátu (ustáva), je to organizácia spoločnosti na nich založená (verejné úrady, funkcie). V širšom zmysle zahrňuje i spôsoby myslenia, cítenia a správania, ktoré vznikajú spontánne, bez kodifikácie (spoločenské obyčaje) regulujú správanie jej členov. Inštitúcie vytvárajú ľudia. Inštitúciu chápeme aj ako súbor zariadení, v ktorých vybraní ľudia dostávajú poverenie k výkonu verejných a neosobných činností potrebných na uspokojovanie a regulovanie potrieb spoločnosti. Za sociálnu inštitúciu považujeme komplex normatívne stanovených sociálnych vzťahov (interakcií), ktorý väčšinu členov považuje za platný a záväzný a je dôležitý pre udržanie existencie príslušného sociálneho podtextu. Počítajú sa medzi ne aj mravy a zvyklosti. Princíp sociálnej spravodlivosti je rozhodujúci pre funkciu a vývoj každej sociálnej inštitúcie. Sociálny útvar sa líši od inštitúcie, je širší ako sociálna inštitúcia.“ (Strieženec, 1996, s. 82).

Strieženec (2001) ďalej hovorí, že „sociálna inštitúcia sa chápe ako uznané a stanovené zvyklosti (ich komplex), ktoré riadia určité vzťahy ľudí, alebo ich organizáciu (pokiaľ existuje). Rôzne poňatia majú určité hodnotové a normatívne aspekty a záujmy. Sociálne inštitúcie sú relatívne stále, majú tendenciu pretrvávať na svojej pôvodnej koncepcii, a tým sa oneskorovať za vývojom. Povaha sociálnej inštitúcie sa prejavuje v praktickom ocenení na politickej scéne v čase, keď občan rozhoduje svojím hlasom o vláde krajiny a jej politike.“

„Inštitucionalizácia sociálnej práce, z ponímania praktickej činnosti riešenia, zmierňovania kolíznych sociálnych situácií, vychádza zo spoločenskej (štátnej) starostlivosti a odvíja sa

aj od súkromných, cirkevných aktivít k sociálnemu regulovaniu štátnymi inštitúciami.“ (Strieženec, 2001, s.79).

1.2 Sociálna starostlivosť

„Pojem sociálna starostlivosť patrí v súčasnom období k najfrekvencovanejším slovným spojeniam v každodennom živote. Týka sa značnej časti obyvateľstva a to buď priamo, osobne v dôsledku ocitnutia sa v sociálnej situácii, alebo sprostredkované cez skúsenosti a životnú situáciu svojich priateľov a známych.“ (Matlák, 1995).

Sociálna starostlivosť podľa Strieženca (1996, s.208) zahŕňa „komplexnú, cieľavedomú starostlivosť o človeka, o jeho úspešný vývoj, blaho, sociálne zabezpečenie, poskytovanie dávok (peňažných aj vecných) a služieb sociálnej starostlivosti, vrátane ústavnej sociálnej starostlivosti tým občanom, ktorí sa dostali do nepriaznivej životnej situácie a nedokážu ju vlastnými silami prekonať. Doteraz túto starostlivosť výlučne organizoval, financoval a kontroloval štát. V konkrétnom ponímaní (v užšom zmysle slova ide aj o plnenie doplnkové) sociálna starostlivosť zahŕňa:

- a) starostlivosť o rodinu a deti;
- b) starostlivosť o ťažko zdravotne postihnutých a starých občanov;
- c) starostlivosť o občanov, ktorí potrebujú osobitnú pomoc;
- d) starostlivosť o občanov spoločensky neprispôsobivých.“

Sociálna starostlivosť je činnosť zameraná na pomoc pri uspokojovaní objektívne uznaných potrieb jednotlivca, skupiny, či komunity. Sama sociálna starostlivosť môže byť zameraná na:

- klienta, pričom klientom môže byť jednotlivec, skupina či spoločnosť,
- na sociálne prostredie, v prípade že toto pôsobí v rozpore so záujmami jednotlivca alebo spoločnosti (asociálne).

„Sociálna starostlivosť na rozdiel od bežnej starostlivosti poskytovanej v rodine, v susedstve, kamarátmi a podobne, ktorá v prevažnej miere má neformálny charakter, je formálne organizovanou starostlivosťou a je pre ňu charakteristické, že ide o legislatívne upravenú starostlivosť a to väčšinou formou špeciálneho zákona. Na podporu sociálnej starostlivosti existujú inštitúcie, organizácie, občianske združenia a podobne, ktoré v teréne vytvárajú tzv. sociálnu sieť, prostredníctvom ktorej sa sociálna starostlivosť realizuje.“ (Levická, 2004, s.32).

1.2.1 Orgány sociálnej starostlivosti

„Sociálna starostlivosť ako súčasť systému sociálneho zabezpečenia je garantovaná štátom a vykonáva sa štruktúrou miestnych orgánov štátnej správy a obcami, ktoré pri plnení zákonom zverených úloh úzko spolupracujú s občianskymi združeniami, cirkevnými, charitatívnymi a inými inštitúciami.“ (Kozáková, 1996).

System sociálnej starostlivosti riadia, spravujú a realizujú nasledovné orgány:

a) štátne orgány sociálnej pomoci:

1. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny
2. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
3. Úrady práce sociálnych vecí a rodiny
4. Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže

b) samosprávne orgány sociálnej pomoci:

1. samosprávny kraj, jeho rozpočtové a príspevkové organizácie,
2. obec, jeho rozpočtové a príspevkové organizácie;

c) organizácie súkromné, neziskové: občianske združenia, nadácie, neinvestičný fond, neziskové organizácie, poskytujúce všeobecno-prospešné služby.

1.3 Sociálne služby

Podľa Zákona č.448/2008 Zb. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len Zákon č.448/2008 Zb.), „sociálna služba je odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na

- a) prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- b) zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- c) zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- d) riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- e) prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.“

Jedným z nástrojov sociálnej starostlivosti sú služby sociálnej pomoci – „činnosti, ktoré prispievajú k uspokojovaniu osobných alebo kolektívnych potrieb iným spôsobom ako prevodom vlastníctva materiálnych statkov. Je to súhrn služieb ambulantného typu (primerané životné podmienky v pôvodnom prostredí, opatrovateľská služba, stravovanie a iné) alebo pobytového typu (v náhradnom prostredí), pôžičiek či iných prostriedkov, ktorými sa zabezpečujú primerané životné podmienky pre ľudí, ktorí sa nevedia postarať sami o seba.“ (Strieženec, 1996, s. 200).

„Sociálne služby predstavujú špeciálny súbor činností zameraných na uspokojovanie individuálnych alebo aj kolektívnych potrieb, ktoré sa vykonávajú iným spôsobom, ako prevodom materiálnych statkov. Do tohto súboru patria predovšetkým činnosti zamerané:

- a) na zabezpečovanie primeraných životných podmienok pre ľudí, ktorí svoju situáciu nevedia zvládnuť sami,
- b) na vytváranie vhodných podmienok, ktoré by zabránili vzniku alebo nárastu negatívnych spoločenských javov,
- c) na vytváranie podporných aktivít, ktoré zamedzia nepriaznivému sociálnemu vývinu jednotlivca, rodiny či spoločnosti.“ (Tokárová, 2003, s. 375).

1.3.1 Druh sociálnej služby

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., „sociálne služby podľa druhu sú:

- a) sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadeniach, ktorými sú
 1. nocľaháreň,
 2. útulok,
 3. domov na pol ceste,
 4. nízkoprahové denné centrum,
 5. zariadenie núdzového bývania,
- b) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, ktorými sú
 1. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života,
 2. poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
 3. poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu,

c) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú

1. poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek,
2. opatrovateľská služba,
3. prepravná služba,
4. sprievodcovská služba a predčitateľská služba,
5. tlmočnická služba,
6. sprostredkovanie tlmočnickej služby,
7. sprostredkovanie osobnej asistencie,
8. požičiavanie pomôcok,

d) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií, ktorými sú

1. monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
2. krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií,

e) podporné služby, ktorými sú

1. odľahčovacia služba,
2. pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,
3. poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
4. poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre,
5. poskytovanie sociálnej služby v jedálni,
6. poskytovanie sociálnej služby v pracovni,
7. poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny.“

1.3.2 Forma sociálnej služby

Podľa Zákona č.448/2008 Zb. „sociálna služba sa poskytuje ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava.

Ambulantná forma sociálnej služby sa poskytuje fyzickej osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo je dopravovaná do miesta poskytovania sociálnej služby. Miestom poskytovania ambulantnej sociálnej služby môže byť aj zariadenie.

Terénna forma sociálnej služby sa poskytuje fyzickej osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí.

Terénnu sociálnu službu možno poskytovať aj prostredníctvom terénnych programov, ktorých cieľom je predchádzať sociálnemu vylúčeniu fyzickej osoby, rodiny a komunity, ktoré sú v nepriaznivej sociálnej situácii. Terénne programy sa vykonávajú odbornými činnosťami alebo ďalšími činnosťami podľa tohto zákona.

Pobytová forma sociálnej služby v zariadení sa poskytuje, ak súčasťou sociálnej služby je ubytovanie. Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba. Pobytovú sociálnu službu možno maloletému dieťaťu poskytnúť len s písomným súhlasom zákonného zástupcu, osobe pozbavenej spôsobilosti na právne úkony len s písomným súhlasom fyzickej osoby, ktorú súd ustanovil za opatrovníka.

Poskytovanie terénnej sociálnej služby alebo ambulantnej sociálnej služby má prednosť pred pobytovou sociálnou službou. Ak terénna sociálna služba alebo ambulantná sociálna služba nie je vhodná, účelná alebo dostatočne nerieši nepriaznivú sociálnu situáciu fyzickej osoby, poskytuje sa pobytová sociálna služba. Pri pobytovej sociálnej službe má prednosť týždenná pobytová sociálna služba pred celoročnou pobytovou sociálnou službou.

Sociálnu službu možno poskytovať aj inou formou, najmä telefonicky alebo s použitím telekomunikačných technológií, ak je to účelné.“

1.3.3 Poskytovanie sociálnych služieb

Poskytovateľ môže sociálnej služby poskytovať len na základe zápisu do registra poskytovateľov sociálnych služieb vedeného vyšším územným celkom.

Podľa Zákona č.448/2008 Zb. „poskytovateľ sociálnych služieb môže byť:

- a) verejný: obec, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená vyšším územným celkom,
- b) neverejný: iná osoba, cudzinec, ktorý je občanom štátu Európskeho hospodárskeho priestoru a má registrovaný trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, fyzická osoba, ktorá je cudzinec a nie je občanom štátu Európskeho hospodárskeho priestoru, ak má povolenie na prechodný pobyt alebo trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, právnická osoba so sídlom mimo územia Slovenskej republiky, ktorej organizačná zložka má sídlo na území Slovenskej republiky.“

Nocľaháreň

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v nocľahárni sa osobe, ktorá nemá zabezpečené základné životné potreby a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať,

a) poskytuje

1. ubytovanie poskytnutím prístrešia na účel prenocovania,
2. sociálne poradenstvo,

b) utvárajú podmienky na

1. vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny,
2. prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín.

Útulok

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v útulku sa osobe, sa osobe, ktorá nemá zabezpečené základné životné potreby a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať,

a) poskytuje

1. ubytovanie na určitý čas,
2. sociálne poradenstvo,
3. nevyhnutné ošatenie a obuv,

b) utvárajú podmienky na

1. vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny,
2. prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín,
3. pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva,
4. záujmovú činnosť.

Domov na pol ceste

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v domove na pol ceste sa poskytuje na určitý čas osobe, ktorá nemá zabezpečené základné životné potreby a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie po skončení poskytovania sociálnej služby v zariadení, po skončení pobytu v zariadení, po

skončení starostlivosti v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, alebo po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z väzby,

a) poskytuje

1. ubytovanie na určitý čas,
2. sociálne poradenstvo,
3. pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov,
4. pracovná terapia,

b) utvárajú podmienky na

1. prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín,
2. vykonávanie základnej osobnej hygieny,
3. pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva,
4. záujmovú činnosť.

Nízkoprahové denné centrum

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v nízkoprahovom dennom centre sa počas dňa osobe, ktorá nemá zabezpečené základné životné potreby a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie,

a) poskytuje

1. sociálne poradenstvo,
2. pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov,
3. nevyhnutné ošatenie a obuv,

b) utvárajú podmienky na

1. prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín,
2. vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny,
3. záujmovú činnosť.

Zariadenie núdzového bývania

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v zariadení núdzového bývania sa osobe, na ktorej je páchané násilie, je obeťou obchodovania s ľuďmi, osamelej tehotnej žene a rodičovi alebo rodičom s deťmi, ktorí nemajú zabezpečené ubytovanie, alebo nemôžu z vážnych dôvodov užívať bývanie, a osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek alebo ktorá je odkázaná na pomoc inej osoby a nemá zabezpečené ubytovanie alebo ho nemôže z vážnych dôvodov užívať,

a) poskytuje

1. ubytovanie na určitý čas,
2. sociálne poradenstvo,
3. pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov,

b) utvárajú podmienky na

1. prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín,
2. vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny,
3. pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva a záujmovú činnosť

Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v zariadení dočasnej starostlivosti o deti sa maloletému nezaopatrenému dieťaťu, ak rodič alebo iná osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, nemôže z vážnych dôvodov zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa sama alebo za pomoci rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa osobitného predpisu,

a) poskytuje

1. sociálne poradenstvo,
2. ubytovanie na určitý čas,
3. stravovanie,
4. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,

b) zabezpečuje záujmovú činnosť.

Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu sa počas dňa osobe alebo rodine, ktorá je ohrozená sociálnym vylúčením alebo má obmedzenú schopnosť sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy pre svoje životné návyky a spôsob života,

a) poskytuje

1. sociálne poradenstvo,
2. pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov,

b) utvárajú podmienky na

1. poskytovanie nevyhnutného ošatenia a obuvi,
2. záujmovú činnosť.

Zariadenie podporovaného bývania

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v zariadení podporovaného bývania sa osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej osoby, ak je odkázaná na dohľad, pod ktorým je schopná viesť samostatný život,

- a) poskytuje okrem dohľadu
 1. ubytovanie,
 2. sociálne poradenstvo,
 3. pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov,
- b) utvárajú podmienky na prípravu stravy,
- c) vykonáva sociálna rehabilitácia.

Zariadenie pre seniorov

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v zariadení pre seniorov sa osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej osoby, alebo osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov,

- a) poskytuje
 1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
 2. sociálne poradenstvo,
 3. sociálna rehabilitácia,
 4. ošetrovateľská starostlivosť,
 5. ubytovanie,
 6. stravovanie,
 7. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
 8. osobné vybavenie,
- b) utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí,
- c) zabezpečuje záujmovú činnosť.

Zariadenie opatrovateľskej služby

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v zariadení opatrovateľskej služby sa na určitý čas plnoletej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej osoby, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu,

a) poskytuje

1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
 2. sociálne poradenstvo,
 3. sociálna rehabilitácia,
 4. ošetrovateľská starostlivosť,
 5. ubytovanie,
 6. stravovanie,
 7. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
- b) utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí.

Rehabilitačné stredisko

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v rehabilitačnom stredisku sa osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej osoby, ktorá je slabozraká, ktorá je nepočujúca alebo ktorá má ťažkú obojstrannú nedoslýchavosť poskytuje,

- a) sociálna rehabilitácia,
- b) sociálne poradenstvo,
- c) pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- d) ubytovanie,
- e) stravovanie,
- f) pranie, upratovanie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva.

Domov sociálnych služieb

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v domove sociálnych služieb sa osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby alebo osobe, ktorá je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca,

a) poskytuje

1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,

2. sociálne poradenstvo,
 3. sociálna rehabilitácia,
 4. ošetrovateľská starostlivosť,
 5. ubytovanie,
 6. stravovanie,
 7. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
 8. osobné vybavenie,
 9. vreckové a vecné dary podľa osobitného predpisu dieťaťu s nariadenou ústavnou starostlivosťou, ktorému sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba,
- b) zabezpečuje
1. pracovná terapia,
 2. záujmová činnosť,
- c) utvárajú podmienky na
1. vzdelávanie,
 2. úschovu cenných vecí.

Špecializované zariadenie

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v špecializovanom zariadení sa osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, má zdravotné postihnutie (najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS),

a) poskytuje

1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
2. sociálne poradenstvo,
3. sociálna rehabilitácia,
4. ošetrovateľská starostlivosť,
5. ubytovanie,
6. stravovanie,
7. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
8. osobné vybavenie,
9. vreckové a vecné dary podľa osobitného predpisu dieťaťu s nariadenou ústavnou starostlivosťou, ktorému sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba,

- b) zabezpečuje
 - 1. pracovná terapia,
 - 2. záujmová činnosť,
- c) utvárajú podmienky na
 - 1. vzdelávanie,
 - 2. úschovu cenných vecí.

Denný stacionár

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., v dennom stacionári sa osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej osoby a na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa,

- a) poskytuje
 - 1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
 - 2. sociálne poradenstvo,
 - 3. sociálna rehabilitácia,
 - 4. stravovanie,
- b) zabezpečuje
 - 1. pracovná terapia,
 - 2. záujmová činnosť.

Opatrovateľská služba

Podľa Zákona č.448/2008 Zb., opatrovateľská služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá

- a) je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a
- b) je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách.

Detský domov

Podľa Zákona č.305/2005 Zb. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len Zákon č.305/2005 Zb.), detský domov je prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení

ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Detský domov dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie.

Ak ústavná starostlivosť skončí dosiahnutím plnoletosti alebo predĺžením ústavnej starostlivosti do 19 rokov veku, môže mladý dospelý požiadať detský domov o poskytovanie starostlivosti až do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 rokov veku.

V detskom domove možno poskytovať zdravotnú starostlivosť. Ak to vyžaduje zdravotný stav dieťaťa alebo dôvod, pre ktorý dieťa bolo umiestnené do detského domova, detský domov utvorí podmienky na zriadenie školy na účely plnenia povinnej školskej dochádzky a prípravy na povolanie.

V detskom domove sa

a) poskytuje

1. stravovanie,
2. bývanie,
3. zaopatrenie,
4. poradenstvo,
5. výchova,
6. osobné vybavenie,

b) zabezpečuje

1. záujmová činnosť,
2. kultúrna činnosť,
3. rekreačná činnosť,
4. úschova cenných vecí.

Krízové stredisko

Podľa Zákona č.305/2005 Zb., krízové stredisko podľa tohto zákona zabezpečuje

- a) vykonávanie opatrení, ak sa dieťa, rodina alebo plnoletá fyzická osoba nachádza v krízovej životnej situácii,
- b) výkon rozhodnutia súdu o výchovnom opatrení,
- c) výkon rozhodnutia súdu o predbežnom opatrení,
- d) výkon výchovného opatrenia.

V krízovom stredisku sa môže predbežné opatrenie vykonávať v profesionálnej rodine. Profesionálna rodina poskytuje starostlivosť dieťaťu vo svojom vlastnom prirodzenom rodinnom prostredí.

Resocializačné stredisko

Podľa Zákona č.305/2005 Zb., resocializačné stredisko podľa tohto zákona sa zriaďuje na účel aktivizovania vnútorných schopností detí a plnoletých fyzických osôb na prekonanie psychických dôsledkov, fyzických dôsledkov a sociálnych dôsledkov drogových závislostí alebo iných závislostí a na zapojenie sa do života v prirodzenom prostredí.

V resocializačnom stredisku sa

- a) poskytuje odborná pomoc dieťaťu so skončenou povinnou školskou dochádzkou a plnoletej fyzickej osobe po skončení liečby na základe odporúčania poskytovateľa zdravotnej starostlivosti,
- b) vykonáva rozhodnutie súdu o výchovnom opatrení.

Hospic

Podľa Koncepcie zdravotnej starostlivosti v odbore paliatívna medicína vrátane hospicovej starostlivosti č. 17463/OZS zo dňa 19. 6. 2006., „hospicová starostlivosť je paliatívna starostlivosť poskytovaná pacientom s nevyliciteľným ochorením a zomierajúcim pacientom hospicom ako samostatným zdravotníckym zariadením.

Zahŕňa všetky prvky paliatívnej starostlivosti:

- a) paliatívnu medicínu,
- b) starostlivosť
 1. ošetrovateľskú,
 2. psychologickú,
 3. spirituálnu,
 4. respitnú,
 5. terminálnu a
 6. starostlivosť o pozostalých.

Môže sa poskytovať formou ústavnou i ambulantnou (tzv. mobilným hospicom).

Paliatívna ošetrovateľská starostlivosť je komplexná ošetrovateľská starostlivosť poskytovaná sestrami s odbornou spôsobilosťou a je zameraná hlavne na manažment a uspokojovanie potrieb pacienta s nevyliciteľným ochorením a zomierajúceho pacienta.“

2 Zariadenia sociálnych služieb v Nitrianskom kraji

V tejto kapitole sme si dali za cieľ poukázať na štruktúru poskytovania sociálnych služieb v Nitrianskom kraji a stručne, avšak čo najkomplexnejšie analyzovať štátne a neštátne zariadenia poskytujúce tieto sociálne služby. Snažili sme sa zistiť počet verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v jednotlivých druhoch zariadení a zistiť ktorým cieľovým skupinám sú v týchto zariadeniach poskytované sociálne služby.

2.1 Nocľaháreň

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú dvaja poskytovatelia sociálnej služby v nocľahárni, z ktorých je 1 verejný a 1 neverejný. Poskytované sociálne služby sú určené ľuďom bez domova a sociálne slabým rodinám.

Poskytovatelia:

- a) verejný: Mesto Nové Zámky,
- b) neverejný: Diecézna charita Nitra.

2.2 Útulok

V Nitrianskom kraji sa nachádza 11 poskytovateľov sociálnej služby v útulku, z ktorých je 7 verejných a 4 neverejných. Poskytované sociálne služby sú určené sociálne odkázaným občanom, občanom - mužom bez prístrešia, fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby, obetiam domáceho násillia, dievčatám z krízových rodín a ľuďom bez domova.

Poskytovatelia:

- a) verejní: Organizácia sociálnej starostlivosti mesta Šaľa, Správa zariadení sociálnych služieb (Nitra), Domov Jesienka (Šurany), „PERLA“ ZSS Želiezovce, „Dafné“ ZSS Nová Stráž, (Komárno), „Vek nádeje“ ZSS Nové Zámky, „Môj domov“ Zss, (Topoľčany),
- b) neverejní: Beva Istota n.o. (Levice), Centrum Slniečko n.o. (Nitra), eMKlub, o.z. (Zlaté Moravce), Spolok sv. Vincenta de Paul na Slovensku o.z. (Levice).

2.3 Domov na pol ceste

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú dvaja poskytovatelia sociálnej služby v domove na pol ceste, z ktorých je 1 verejný a 1 neverejný. Poskytované sociálne služby sú určené ľuďom bez domova a fyzickým osobám odkázaným.

Poskytovatelia:

- a) verejný: „DOMUM“ZSS (Krškany),
- b) neverejný: Spolok sv. Vincenta de Paul na Slovensku o.z. (Levice).

2.4 Nízkoprahové denné centrum

V Nitrianskom kraji sa nachádza jeden neverejný poskytovateľ sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, ktorý poskytuje sociálne služby určené ľuďom bez domova.

Poskytovateľom je: Diecézna charita Nitra.

2.5 Zariadenie núdzového bývania

V Nitrianskom kraji sa nachádza 5 poskytovateľov sociálnej služby v zariadení núdzového bývania, z ktorých sú 3 verejní a 2 neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené rodičom s deťmi, ktorí nemajú zabezpečené bývanie, občanom v krízovej situácii, fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby.

Poskytovatelia:

- a) verejní: Organizácia sociálnej starostlivosti mesta Šaľa, Správa zariadení sociálnych služieb v Nitre, Krízové stredisko „SOS“ Hurbanovo,
- b) neverejní: Združ. občanov Vzájomnosť (Nemčice), Zátišie prameň nádeje,n.o. (Nitra).

2.6 Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti

V Nitrianskom kraji sa nachádza jeden verejný poskytovateľ sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, ktorý poskytuje sociálne služby určené deťom a mladým dospelým.

Poskytovateľom je: „Harlekýn“ZSS Topoľčany.

2.7 Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu

V Nitrianskom kraji sa nachádza jeden neverejný poskytovateľ sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu, ktorý poskytuje sociálne služby určené deťom a mládeži ohrozenej soc. inklúziou vo veku od 11-20 rokov.

Poskytovateľom je: Združenie STORM (Nitra).

2.8 Zariadenie podporovaného bývania

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú traja poskytovatelia sociálnej služby v zariadení podporovaného bývania, z ktorých je 1 verejný a 2 neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené osobám, ktoré sú odkázané na pomoc inej osoby.

Poskytovatelia:

a) verejný: „Kamilka“ZSS Maňa,

b) neverejní: Psychiatrická nemocnica Hronovce, Nádej - Reménység, n.o. (Bátorové Kosihy).

2.9 Zariadenie pre seniorov

V Nitrianskom kraji sa nachádza 31 poskytovateľov sociálnej služby v zariadení pre seniorov, z ktorých je 19 verejných a 12 neverejných. Poskytované sociálne služby sú určené fyzickým osobám v dôchodkovom veku, fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby, osobám, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázané na pomoc inej osoby, alebo potrebujú poskytovanie soc. služieb z iných vážnych dôvodov, dospelým, seniorom, Poskytovatelia:

a) verejní: Organizácia sociálnej starostlivosti mesta Šaľa, SENIOR Domov dôchodcov a sociálnych služieb n.o. (Horné Obdokovce), Domov Jesienka (Šurany), Dom seniorov Dolný Ohaj, „Magnólia“ ZSS Hurbanovo, „IPEL“ZSS Leľa, „NITRAVA“ZSS Nitra, „VINIČKY“ ZSS Nitra, Zariadenie pre seniorov - Domov dôchodcov Santovka, „Jeseň života“ Levice, Zariadenie pre seniorov – Smaragd (Hurbanovo), „BORINKA“ZSS Nitra, Zariadenie pre seniorov a denný stacionár (Kolárovo), „Fénix“ZSS Levice, „Vek nádeje“ZSS Nové Zámky, „Harmónia“ZSS Horné Štitáre, „Penzión“ZSS Topoľčany, „Môj domov“Zss (Topoľčany), Domov dôchodcov v Klízskej Nemej,

b) neverejní: Náruč n.o. (Komárno), Misijná kongregácia služobníc Ducha svätého (Ivánka pri Nitre), Spoločnosť Božieho Slova (Nitra), Nový domov Želiezovce n.o., Sympathy n.o. (Jasová), Sociálne služby VRBA n.o. (Vrbová nad Váhom), BONAVITA DSS n.o. (Pohronský Ruskov), Diecézna charita (Nitra), Milosrdné sestry Panny Márie Jeruzalemskej (Topoľčany), Zátišie,n.o. (Nitrianska Streda), Zátišie prameň nádeje n.o. (Nitra), RICCIO,n.o. (Komárno).

2.10 Zariadenie opatrovateľskej služby

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú 4 poskytovatelia sociálnej služby zariadení opatrovateľskej služby, z ktorých sú 2 verejní a 2 neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby.

Poskytovatelia:

- a) verejní: Správa zariadení sociálnych služieb v Nitre, Mesto Zlaté Moravce,
- b) neverejní: BEVA ISTOTA n.o. (Levice), Stacionár sv. Medarda n.o. (Nitra).

2.11 Rehabilitačné stredisko

V Nitrianskom kraji sa nachádza 6 poskytovateľov sociálnej služby v rehabilitačnom stredisku, z ktorých sú 3 verejní a 3 neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby, sluchovo postihnutým klientom a ich rodinným príslušníkom, telesne postihnutým klientom, pacientom s psychiatrickými ochoreniami.

Poskytovatelia:

- a) verejní: Mesto Zlaté Moravce, Mestský úrad, Rehabilitačno-relaxačné centrum; „Svetlo“ ZSS Olichov (Volkovce); „Kreatív“ ZSS Klasov
- b) neverejní: Effeta stredisko sv. F. Saleského (Nitra); Slovenský zväz telesne postihnutých, sociálno rehabilitačné centrum Relax (Štúrovo); Psychiatrická nemocnica Hronovce.

2.12 Domov sociálnych služieb

V Nitrianskom kraji sa nachádza 60 poskytovateľov sociálnej služby v domove sociálnych služieb, z ktorých je 31 verejných a 29 neverejných. Poskytované sociálne služby sú určené mentálne, telesne a kombinovane postihnutým deťom, mládeži a dospelým, fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby, fyzickým osobám, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázané na pomoc inej FO, alebo potrebujú poskytovanie soc. služieb z iných vážnych dôvodov, deťom, dospelým a seniorom.

2.13 Špecializované zariadenie

V Nitrianskom kraji sa nachádza 9 poskytovateľov sociálnej služby v špecializovanom zariadení, z ktorých je všetkých 9 verejných. Poskytované sociálne služby sú určené fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby, fyzickým osobám, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázané na pomoc inej FO, alebo potrebujú poskytovanie soc. služieb z iných vážnych dôvodov, FO odkázaným na pomoc inej osoby postihnutým Alzheimerovou chorobou.

Poskytovatelia: „Jeseň života“ Levice, „Svetlo“ ZSS Olichov (Volkovce), „Nitrava“ ZSS Nitra, „BORINKA“ ZSS Nitra, „Fénix“ ZSS Levice, „Clementia“ ZSS Kovarce, „Harlekýn“ ZSS Topoľčany, „Vek nádeje“ ZSS Nové Zámky, „Môj domov“ Zss (Topoľčany).

2.14 Denný stacionár

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú 3 poskytovatelia sociálnej služby v dennom stacionári, z ktorých sú všetci verejní. Poskytované sociálne služby sú určené fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby na určitý čas počas dňa, fyzickým osobám, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, seniorom a ŤZP.

Poskytovatelia: Organizácia sociálnej starostlivosti mesta Šaľa, Správa zariadení sociálnych služieb v Nitre, Zariadenie pre seniorov a denný stacionár (Kolárovo).

2.15 Opatrovateľská služba

V Nitrianskom kraji sa nachádza 45 poskytovateľov opatrovateľskej služby, z ktorých je všetci verejní. Poskytované sociálne služby sú určené fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby, klientom so sluchovým postihnutím, fyzickým osobám v dôchodkovom veku, starým a ťažko zdravotne postihnutím občanom.

2.16 Detský domov

V Nitrianskom kraji sa nachádza 11 poskytovateľov sociálnej služby v detskom domove, z ktorých je 9 verejných a 2 neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené deťom od narodenia do dosiahnutia plnoletosti a ďalej až do osamostatnenia, najdlhšie do 25 rokov veku.

Poskytovatelia:

- a) verejní: DeD Dedina Mládeže, DeD Kolárovo, DeD Komárno, DeD Kolíňany, DeD Nitra, DeD Žitavce, DeD Topoľčany, DeD Štúrovo, DeD Levice,
- b) neverejní: Detský charitný dom sv. Lujzy (Nitra), Komunita Kráľovinej pokoja (Močenok).

2.17 Krízové stredisko

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú 3 poskytovatelia sociálnej služby v detskom domove, z ktorých je 1 verejný a 2 neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené týraným, zneužívaným deťom a obetiam domáceho násillia, zanedbávaným deťom, obetiam domáceho násillia , obetiam šikanovania, sexuálnych útokov a znásillenia

Poskytovatelia:

- a) verejní: n.o. Centrum Slniečko (Nitra), n.o. Zátillšie-prameň nádeje (Nitra),
- b) neverejní: Krízové stredisko (Hurbanovo).

2.18 Resocializačné stredisko

V Nitrianskom kraji sa nachádzajú 4 poskytovatelia sociálnej služby v resocializačnom stredisku, z ktorých všetci sú neverejní. Poskytované sociálne služby sú určené osobám

závislým od alkoholu, nelegálnych drog a hracích automatov, plnoletým osobám, deťom na základe dohody so zákonným zástupcom, deťom, u ktorých bola naša starostlivosť určená predbežným opatrením alebo výchovným opatrením súdu, rodičom a ďalším rodinným príslušníkom.

Poskytovatelia: n.o. Nádej-Reménység (Kosihy), n.o. PAHOROK (Pukanec), o.z. NELEGÁL (Nové Zámky), n.o. Komunita Ľudovítov (Palárikovo).

2.19 Hospic

V Nitrianskom kraji sa nachádza jeden neverejný poskytovateľ sociálnej služby v hospici, ktorý poskytuje sociálne služby určené nevyliciteľn chorým a zomierajúcim pacientom.

Poskytovateľom je: Hospic - dom pokoja a zmieru u Bernadety v Nitre.

2.20 Iné

V Nitrianskom kraji sa ďalej nachádzajú:

- 1 neverejný poskytovateľ prepravnej služby, poskytujúci sociálne služby osobám s ťažkým zdravotným postihnutím , ktoré potrebujú zabezpečiť individuálnu prepravu pre nepriaznivý stav,
- 1 neverejný poskytovateľ sprievodcovskej a predčítateľskej služby, poskytujúci sociálne služby fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby,
- 1 neverejný poskytovateľ tlmočnickej služby, poskytujúci sociálne služby klientom so sluchovým postihnutím,
- 1 neverejný poskytovateľ sprostredkovania tlmočnickej služby, poskytujúci sociálne služby klientom so sluchovým postihnutím,
- 2 neverejní poskytovatelia sprostredkovania osobnej asistencie, poskytujúci sociálne služby klientom so sluchovým postihnutím a fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby,
- 1 neverejný poskytovateľ požičiavania pomôcok, poskytujúci sociálne služby fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby,
- 2 verejní poskytovatelia sociálnej služby v dennom centre, poskytujúci sociálne služby fyzickým osobám, ktoré dovŕšili dôchodkový vek alebo ŤZP, občanom odkázaním na pomoc inej fyzickej osoby, osamelo žijúcim seniorom, ťažko zdravotne postihnutím,

- 1 verejný poskytovateľ sociálnej služby v integračnom centre, poskytujúci sociálne služby fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby,
- 1 neverejný a 5 verejní poskytovatelia sociálnej služby v jedálni, poskytujúci sociálne služby seniorom, fyzickým osobám ktoré dovŕšili dôchodkový vek, fyzickým osobám podľa § 58 zákona č. 448/2008,
- 2 verejní poskytovatelia sociálnej služby v pracovni, poskytujúci sociálne služby fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby,
- 1 neverejný a 2 verejní poskytovatelia sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny, poskytujúci sociálne služby fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby a fyzickým osobám, ktoré nemajú zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, občanom s ŤZP a občanom v dôchodkovom veku,
- 15 neverejní poskytovatelia základného sociálneho poradenstva, poskytujúci sociálne služby zdravotne postihnutým občanom, rodinným príslušníkom zdravotne postihnutých, ľuďom bez domova po prepustení z výkonu trestu a väzby, občanom v hmotnej núdzi občanom v krízovej situácii, deťom, mládeži a dospelým,
- 1 neverejný poskytovateľ špecializovaného sociálneho poradenstva, poskytujúci sociálne služby klientom so sluchovým postihnutím.

3 Analýza vybranej štátnej a neštátnej sociálnej inštitúcie

Z množstva štátnych a neštátnych sociálnych inštitúcií nachádzajúcich sa v Nitrianskom kraji, sme sa rozhodli pre analýzu a porovnanie dvoch detských domovov. Konkrétne pre štátny detský domov Dedina Mládeže a neštátny detský domov Komunita Kráľovnej pokoja.

3.1 Detský domov Dedina Mládeže

História domova sa viaže k roku 1950, kedy bola budova, v ktorej sa nachádza detský domov v rámci mládežníckej akcie postavená a slúžila ako slobodáreň. V r.1953 – 1965 budova slúži poľnohospodárskemu odbornému učilišťa. V dobe od 03.11.1965 do 03.9.1966 boli v budove ubytované rodiny postihnuté rozsiahlou povodňou v našom regióne. V tom istom roku 16 decembra 1966 do priestorov tejto budovy sa sťahujú prvý chovanci (klienti) novozriadeného detského domova.

História rodinnej bunky je výsledkom transformácie detských domovov internátneho typu na detské domovy rodinného typu. Začiatok transformácie začal v mesiaci jún 2005 kedy bola zahájená rekonštrukcia priestorov kde mali vzniknúť dva byty. Zo starého internátneho prostredia sa do nových bytov presťahovali dve rodinné bunky spolu osemnásť detí. Rodina začala pracovať v zložení: vedúca, dvaja vychovávatelia a dve pomocné vychovávateľky. Prvé deti boli väčšinou súrodenci.

Aby mohla prebiehať ďalšia transformácia, detský domov odkúpil v obci rodinný dom pre potreby ďalšej rodinnej bunky. Bolo rozhodnuté, že do tohto domu sa rodina presťahuje. Tak sa od 1.7.2007 začali prípravné práce na presťahovanie do nových priestorov. V dome však ešte prebiehali stavebné práce, bolo treba upratať už pripravené miestnosti po murároch a maliaroch, sťahovať oblečenie a osobné veci detí, nakúpiť zariadenie domu a vybavenie kuchyne. Pribudli práce v záhrade a pri úprave okolia. Vynaložené úsilie prinieslo svoje ovocie koncom augusta 2007 kedy sa mohli deti vrátiť z letných prázdnin už do nových priestorov. Od 1.9.2007 sa rodinná bunka premenovala na rodinnú bunku „ delfínčatá “.

Rodinný dom a hlavne jeho okolie sa snažia udržiavať a ďalej vylepšovať. Majú veľa plánov ako vytvoriť zo záhrady útulné relaxačné a oddychové miesto pre deti. Na tieto plány však domovu chýbajú finančné prostriedky. Podarilo sa im ale na splnenie plánov

získať seriózneho a dobrého partnera a v r. 2007 podali projekt na revitalizáciu pomerne veľkej záhrady do výberového konania ktoré vypísala nemenovaná nadácia, na ktorý dostali kladnú odpoveď. Nadácia im schválila finančnú pomoc na kúpu bazénu, záhradného altánku, ohniska a nového trávniku.

3.2 Komunita Kráľovnej pokoja

História Dňa 26. októbra 1993 schválil nitriansky sídelný biskup Ján Chryzostom kardinál Korec Komunitu s kánonickým štatútom CHRISTIFIDELIUM CONSORTIATIO. Konferencia biskupov Slovenska vyslovila súhlas s pôsobením Komunity na území celého Slovenska dňa 24. februára 1994. V civilnom ponímaní Komunitu Kráľovnej pokoja chápeme ako mimovládnu neziskovú organizáciu.

Komunita Kráľovnej pokoja bola založená za účelom poskytovania komplexnej pomoci chlapčenskej mládeži a deťom bez rodinného zázemia. Služba Komunity je ešte tým špeciálna, že sa venuje chlapcom, ktorí majú mentálny alebo psychický postih. Tento postih je u každého chlapca individuálny, a preto si vyžaduje aj individuálny prístup ku každému jednému z nich.

Komunitu Kráľovnej pokoja založili dnes už zosnulý kňaz páter Rudolf Predhorský, člen Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul, a páter Branko Tupý, ktorý je v súčasnosti moderátorom.

Pôvodná myšlienka pomáhať, za účelom čoho aj Komunita Kráľovnej pokoja vznikla, sa začala naplno realizovať vytvorením zariadenia Domova sociálnych služieb v Radošine, ktoré bolo oficiálne zaregistrované v roku 1995 na príslušných štátnych úradoch pod názvom Rodina dobrej nádeje. Komunita v DSS poskytuje komplexnú pomoc mladým chlapcom z celého Slovenska, ktorí vyrastajú mimo rodiny, a ktorí po ukončení ústavnej starostlivosti nemajú kam ísť.

V roku 2003 boli vzhľadom k nedostatočným kapacitám Domova sociálnych služieb v Radošine a potrebe ďalšej pomoci, zriadené ďalšie zariadenia sociálnych služieb v Močenku.

Objekt v Močenku v minulosti slúžil ako letné sídlo nitrianskeho biskupa. Komunita, za účelom realizácie spomenutých aktivít, ho dal k dispozícii vtedajší nitriansky sídelný biskup, Ján Chryzostom kardinál Korec. Detský domov ako zariadenie sociálnych služieb poskytuje starostlivosť deťom s nariadenou ústavnou starostlivosťou od narodenia až do

dovšetia plnoletosti, najdlšie však do 25. roku života.

Detský domov poskytuje starostlivosť v samostatných skupinách a v profesionálnych rodinách. Starostlivosť v detskom domove internátneho typu a rodinného typu sa organizuje v skupinách.

V samostatnej skupine je najviac 10 detí. Starostlivosť o tieto deti zabezpečujú dve dvojice vychovávateľov a ďalší zamestnanec detského domova. V samostatnej skupine je starostlivosť o deti organizovaná tak ako v rodine.

Deťom a mladým dospelým sa v tomto zariadení poskytuje nevyhnutná starostlivosť, ako je stravovanie, bývanie, zaopatrenie, výchova a tiež liečebno-výchovná starostlivosť. Tou je špecializovaná odborná činnosť zameraná na odstránenie alebo zmiernenie porúch psychického, osobnostného a sociálneho vývinu dieťaťa. Deti tu majú vytvorené podmienky na záujmovú, kultúrnu a rekreačnú činnosť. Zariadenie aktívne spolupracuje s príslušnými Úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny na sanácii rodinného prostredia a deťom umožňuje pravidelný kontakt s rodinnými príslušníkmi.

3.3 Umiestnenie detí a mladých dospelých

V detskom domove sa vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie

- a) v profesionálnej rodine, ktorá toto môže vykonávať v dome alebo v byte, ktoré sú vymedzenou časťou detského domova alebo vo vlastnom dome alebo vo vlastnom byte pre určený počet detí,
- b) v samostatných diagnostických skupinách (najdlšie 6 mesiacov),
- c) v samostatných skupinách,
- d) v špecializovaných samostatných skupinách pre
 - deti od narodenia do 3 rokov,
 - deti s poruchami správania,
 - deti drogovu závislé a inak závislé po skončení liečby,
 - deti, ktoré vyžadujú zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že boli týrané, pohlavne zneužívané alebo boli na nich spáchané trestné činy ohrozujúce ich priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin,
 - maloletých bez sprievodu, ktorí vyžadujú osobitnú starostlivosť pre jazykové, kultúrne a náboženské odlišnosti,

- deti s mentálnym postihnutím, telesným postihnutím, zmyslovým postihnutím, kombináciou postihnutí a pre deti s ťažkým zdravotným postihnutím,
- e) v samostatných skupinách pre mladých dospelých.

Detský domov Dedina mládeže (ďalej už len „DeD Dedina mládeže“) má kapacitu pre umiestnenie 41 detí a mladých dospelých. Táto kapacita však nie je naplnená, v domove je umiestnených spolu 35 detí a mladých dospelých, rozdelených do 6 skupín a 4 deti umiestnené v 2 profesionálnych rodinách.

V detskom domove

a) je umiestnených 26 detí, z ktorých

- 17 detí je zaradených do 2 samostatných skupín,
- 9 detí je zaradených do 3 špecializovaných skupín pre deti s postihnutím a pre deti s duševnou poruchou,

b) je umiestnených 9 mladých dospelých, z ktorých

- 8 mladých dospelých je zaradených do samostatnej skupiny pre mladých dospelých a
- 1 mladý dospelý je zaradený do samostatnej skupiny,

c) sú umiestnené 4 deti do 2 profesionálnych rodín s dvomi profesionálnymi rodičmi.

Detský domov Komunita Kráľovnej pokoja má kapacitu pre umiestnenie 50 detí a mladých dospelých, pričom táto kapacita je naplnená a v detskom domove je teda umiestnených spolu 50 detí a mladých dospelých, rozdelených do 5 samostatných skupín.

V detskom domove

a) je umiestnených 38 detí, z ktorých

- 22 detí je zaradených do 2 samostatných skupín,
- 16 detí je zaradených do 3 špecializovaných skupín pre deti s postihnutím a pre deti s duševnou poruchou,

b) je umiestnených 12 mladých dospelých, z ktorých

- 10 mladých dospelých je zaradených do samostatnej skupiny pre mladých dospelých,
- 1 mladý dospelý je zaradený do samostatnej skupiny,
- 1 mladý dospelý je zaradený do špecializovanej samostatnej skupiny (čaká na preradenie do Domova sociálnych služieb).

3.4 Štruktúra zamestnancov

Schválený počet miest zamestnancov DeD Dedina Mládeže je 48,5 (0,5 – polovičný pracovný úväzok), z toho 2 miesta pre profesionálnych rodičov a 4 miesta pre odborných zamestnancov. Skutočné plnenie zamestnancov detského domova je 50 fyzických osôb (48,5 úväzku).

V detskom domove

a) sú zamestnané 4 fyzické osoby (3,5 úväzku) ako odborní zamestnanci, z ktorých

- 2 ako sociálny pracovníci (2,0 úväzku),
- 2 ako psychológovia (1x0,5 úväzok, 1x úplný úväzok),

b) je zamestnaných 32 fyzických osôb (32,0 úväzku) ako zamestnanci priameho kontaktu, medzi ktorými sú aj zdravotné sestry (počet detí na jedného profesionálneho rodiča je 1,13),

c) sú zamestnané 2 fyzické osoby (2,0 úväzku) ako profesionálni rodičia v 2 profesionálnych rodinách (počet detí na jedného profesionálneho rodiča je 2,00),

d) je zamestnaných ďalších 12 fyzických osôb.

Schválený počet miest zamestnancov Komunity Kráľovnej pokoja je 31, z toho 3 miesta pre odborných zamestnancov a žiadne miesto pre profesionálnych rodičov. Skutočné plnenie zamestnancov detského domova je 31 fyzických osôb (31 úväzku).

V detskom domove

a) sú zamestnané 4 fyzické osoby (4,0 úväzku) ako odborní zamestnanci, z ktorých

- 2 ako sociálny pracovníci (2,0 úväzku),
- 1 ako psychológ (1,0 úväzku),
- 1 ako supervízor (1,0 úväzku – dohoda o vykonaní práce),

b) je zamestnaných 24 fyzických osôb (24,0 úväzku) ako zamestnanci priameho kontaktu (počet detí na jedného profesionálneho rodiča je 1,29),

c) sú zamestnané ďalšie 3 fyzické osoby.

4. Diskusia

Vychádzajúc z predpokladu, že každý človek, ktorý sa chytá pomocnej ruky inštitúcií sociálnej starostlivosti, je na ich pomoc odkázaný, malo by sa mu tejto formy pomoci dostať. Úlohou sociálneho pracovníka nie je a nesmie byť, aby klienta v tejto situácii súdil, odsudzoval a rozhodoval o tom, ako sa do nepriaznivej životnej situácie dostal a či si sociálnu pomoc zaslúži. Jeho úlohou je mu ju buď sprostredkovať, alebo poskytovať, bez predsudkov, osobného presvedčenia, či moralizovania. Každý občan demokratického štátu má právo nárokovať si na princíp rovnakého zaobchádzania. V praxi sa ale často stáva opak. Pri pridelovaní sociálnych bytov sú uprednostňované rodiny s deťmi, o prijatí do mnohých zariadení rozhoduje výška invalidného, či starobného dôchodku, inokedy je odlišný prístup dvoch rôznych sociálnych pracovníkov k takmer rovnakým situáciám. Kvôli nedostatočnej kapacite detských domovov sa preto môže stať, že budú deti jednej rodiny vyňaté z rodinného prostredia z dôvodu nevyhovujúcich životných podmienok, zatiaľ čo inde, v rovnakých podmienkach, bude zdravie a život detí naďalej ohrozovaný.

Najmä z pohľadu klienta preto nesmieme o štátnych a neštátnych inštitúciách uvažovať ako o konkurencii, ale o alternatíve. Už samotný fakt, že neštátne zariadenia existujú je dôkazom toho, že poskytujú služby tam, kde štátna správa pomôcť nemôže alebo nedokáže a že je po týchto službách dopyt.

V Nitrianskom kraji sa nachádza 9 štátnych a 2 neštátne detské domovy, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenia a výchovné opatrenia v

- a) domácim prostredí zamestnancov detského domova – profesionálnych rodičov v profesionálnych rodinách, ktorý toto môžu vykonávať v domoch a bytoch, ktoré sú vymedzenou časťou detského domova alebo vo vlastných domoch a bytoch pre určený počet detí,
- b) samostatných diagnostických skupinách,
- c) samostatných skupinách,
- d) špecializovaných samostatných skupinách.

V Nitrianskom kraji bolo a je cieľom vytváranie podmienok pre dodržiavanie zásady prednosti umiestňovania detí v profesionálnych rodinách a zásady prednosti vykonávania súdneho rozhodnutia v skupinách zriadených v samostatných domoch alebo bytoch domovov detí.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len ÚPSVaR) by mal podľa svojej koncepcie naďalej prehodnocovať stanovené kapacity jednotlivých detských domovov, koordinovať organizačné zmeny v detských domovoch a schvaľovať organizačnú štruktúru detských domovov v súlade so smerovaním k vytváraniu ďalších profesionálnych rodín a špecializovaných samostatných skupín v detských domovoch. V detských domovoch v Nitrianskom kraji je v súčasnosti zriadených 42 profesionálnych rodín, v ktorých sú vytvorené podmienky pre umiestnenie 83 detí a priemerný počet detí na jedného profesionálneho rodiča je 1,84.

Detské domovy vytvorili podmienky v zariadení tak, aby každé dieťa do troch rokov veku, ktoré sa prijíma do detského domova, bolo najneskôr po diagnostike zaradené do profesionálnej rodiny. Čo neplatí len v prípade dieťaťa, ktorého zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine, alebo ak je to v záujme dieťaťa z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb. Taktiež sú v profesionálnych rodinách umiestnené aj deti so zdravotným postihnutím i vekovo staršie deti. Naďalej je však potrebou v regióne kraja v zmysle naplnenia cieľa skvalitňovania starostlivosti o deti zvyšovanie počtu profesionálnych rodín v detských domovoch.

Z celkového počtu detí a mladých dospelých v detských domovoch (524) je 15,83 % umiestnených v profesionálnych rodinách. V posledných rokoch došlo k zvýšeniu tohto pomeru, no naďalej je však potrebou v zmysle naplnenia cieľa skvalitňovania starostlivosti o deti zvyšovanie počtu profesionálnych rodín v detských domovoch a to i prostredníctvom optimalizácie organizačných štruktúr v detských domovoch.

V detských domovoch v Nitrianskom kraji sa v priebehu posledných rokov menila ich organizačná štruktúra a starostlivosť o deti je zabezpečovaná v profesionálnych rodinách, v samostatných rodinných domoch, bytoch a kmeňové budovy sa prispôbovali tak, aby v jednej budove bolo čo najmenej skupín, či už samostatných alebo špecializovaných. Tento proces však nie je vo všetkých detských domovoch ukončený a je potrebné v ňom pokračovať.

V detských domovoch je potrebné postupne vytvárať a skvalitňovať podmienky na prijímanie všetkých detí na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia.

V súčasnom období je zabezpečená realizácia komplexnej odbornej diagnostickej činnosti prostredníctvom psychológa zariadenia v spolupráci s inými odbornými pracovníkmi, prípadne externými odborníkmi.

V prípadoch detí umiestnených do diagnostickej skupiny prípadne do špecializovanej samostatnej skupiny, je realizovaná odborná diagnostická činnosť prostredníctvom činnosti psychológa zariadenia a ďalších odborných pracovníkov zariadenia. Odborné diagnostické činnosti v detských domovoch u každého dieťaťa, sú vykonávané nevyhnutne dlhý čas s ohľadom na potreby dieťaťa, maximálne však v dĺžke 12 týždňov v odôvodnených prípadoch. V rámci zvyšovania profesionality sa v jednotlivých detských domovoch v územnom obvode určeného ÚPSVaR Nitra stretávajú psychológovia zariadení i ďalší odborní zamestnanci. Predmetom ich stretnutí je supervízna činnosť i výmena skúseností. V spolupráci s detskými domovmi by sa zrejme mali vytvárať ďalšie samostatné diagnostické skupiny v kraji za účelom realizácie odbornej diagnostickej činnosti.

Je potrebné naďalej vytvárať podmienky v detských domovoch podľa potrieb kraja pre všetky deti so zdravotným postihnutím s nariadenou ústavnou starostlivosťou, podmienky pre prijímanie detí s poruchami správania, ktoré vyžadujú starostlivosť na základe odbornej diagnostiky, podmienky pre prijímanie maloletých matiek s deťmi, príp. vytvoriť samostatné skupiny pre maloleté matky s deťmi, tehotné ženy od začiatku šiesteho mesiaca tehotenstva a ženy po pôrode a jej dieťaťa počas dojčenia. Bolo by vhodné podľa potrieb naďalej vytvárať aj samostatné skupiny pre mladých dospelých a podmienky pre prijímanie detí, ktoré vyžadujú zvýšenú starostlivosť, z dôvodu, že boli týrané, pohlavne zneužívané alebo boli na nich spáchané trestné činy ohrozujúce ich priaznivý psychický, fyzický a sociálny vývin a deti drogovu závislé a inak závislé po skončení liečby, i keď tieto deti sú integrované medzi ostatné deti a doposiaľ nevznikla potreba v regióne kraja vytvárať špecializovanú samostatnú skupinu pre tieto deti.

Ďalším dôležitým cieľom pre detské domovy je zníženie priemernej dĺžky pobytu dieťaťa v detskom domove.

Na podporu vytvárania citových väzieb sa realizujú návštevy v rodinách spolu s dieťaťom, ak sú zabezpečené vhodné podmienky v rodine, a ak je to vhodné a účelné, môže detský domov v súlade s individuálnym plánom rozvoja osobnosti dieťaťa umožniť dieťaťu pobyt u rodičov. Pre dosiahnutie zníženia dĺžky pobytu dieťaťa v detskom domove sa iniciujú a organizujú spoločné stretnutia detí s ich rodičmi resp. širšou biologickou rodinou – Deň otvorených dverí, Rodičovský deň, a iné. V rámci týchto stretnutí je snahou oboznámiť rodičov detí so životom ich detí a s prostredím kde žijú. Zámerom ÚPSVaR v Nitre v spolupráci s detskými domovmi v Nitrianskom kraji je aj vytvorenie vhodných podmienok na krátkodobý pobyt rodičov v zariadeniach s cieľom rozvíjať a upravovať

vzájomné vzťahy rodičov s deťmi a to vybudovaním návštevných miestností pre víkendové pobyty rodičov.

V detských domovoch sú vytvorené podmienky na prípravu dieťaťa, ktorému je potrebné sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť a to aj personálnym zabezpečením odborníkov z vlastných radov zamestnancov DeD alebo v prípade potreby i externými odborníkmi. Sú vytvorené priestorové podmienky vhodné na nerušený priebeh nadviazania osobného vzťahu dieťaťa, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť so žiadateľom. Pri zabezpečovaní náhradnej rodinnej starostlivosti orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately dôsledne spolupracujú so zariadeniami na výkon rozhodnutí súdu a akreditovanými subjektami. Detské domovy a úrady práce sú zodpovedné za včasné predkladanie kvalitatívne spracovanej spisovnej dokumentácie dieťaťa, správy o príprave dieťaťa na NRS ako aj správy o priebehu interakcie za účelom zvyšovania počtu detí, ktorým bola sprostredkovaná NRS. Všetky detské domovy v Nitrianskom kraji v spolupráci s určeným ÚPSVaR budú aj v ďalšom období vykonávať opatrenia na zlepšenie podmienok na bezproblémové sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Je nutné zabezpečovať metodické usmernenia a odbornú činnosť vo vzťahu k detským domovom aj v oblasti tvorby a vyhodnocovania individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa so zreteľom na vytvorenie priestoru k jeho vyjadreniu vlastného názoru a účasti na procese rozhodovania. Detské domovy zodpovedajú za dodržiavanie zásady rešpektovania názoru dieťaťa pri vykonávaní všetkých opatrení v detskom domove. Detské domovy v Nitrianskom kraji plánujú vytvoriť detské parlamenty, zložené zo zástupcov detí detských domovov s cieľom možného zvýšenia rozvoja a presadzovania názoru detí aj v budúcom živote.

4.1 Odporúčania pre prax

- odbúranie administratívneho zaťaženia sociálnych pracovníkov v zariadeniach, ale aj sociálnych kurátorov ÚPSVR, za účelom zvýšenia kvality kontaktu s deťmi v zariadeniach a kvantite ich návštev,
- snaha o zníženie celkového počtu detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a dosiahnuť zníženie priemernej dĺžky pobytu dieťaťa,

- rozvinutie a zintenzívnenie práce s pôvodnou rodinou, zabezpečenie odbornej podpory pre rodiny,
- sanáciu rodinného prostredia a vzájomné upevňovanie väzieb medzi rodičmi a deťmi, s cieľom vrátenia detí do biologickej rodiny,
- rozširovanie spolupráce pri zabezpečovaní náhradnej rodinnej starostlivosti, v prípade, ak nie je možný návrat dieťa do biologickej rodiny,
- vytvorenie vhodného dočasného prostredia, ktoré bude pripomínať prirodzené rodinné prostredie, nevyhnutné pre zdravý psychický, fyzický a sociálny rozvoj dieťaťa,
- utváranie podmienok v detských domovoch pre dodržiavanie zásady prednosti umiestňovania detí v profesionálnych rodinách a zásady prednosti vykonávania súdneho rozhodnutia v skupinách zriadených v samostatných domoch alebo bytoch,
- uplatňovanie individuálny prístup ku každému dieťaťu , taktiež aj k jeho rodine,

Záver

Dôležitou úlohou každej spoločnosti je vytvárať priaznivé životné podmienky pre všetkých občanov, to znamená, že aj pre občanov ťažko zdravotne postihnutých, občanov žijúcich v zariadeniach sociálnych služieb alebo v rodinnom prostredí.

„I keď je občan v prvom rade zodpovedný sám za seba, sociálna pomoc prispieva k riešeniu situácie, ktorá je nad jeho sily. Základným kritériom poskytnutia sociálnej pomoci je stav sociálnej odkázanosti. Prostredníctvom sociálnej pomoci sa vytvára úplne nový vzťah medzi občanom a štátom. Jej zmyslom je preklenúť núdzu a pokiaľ možno navrátiť občana do normálnej situácie. Preto je sociálna pomoc založená na prioritnom riešení potrieb občana (individuálny prístup) a nie ako bolo v minulosti orientované sociálne zabezpečenie, ktoré sa zameriavalo na sociálne skupiny a uskutočňované bolo celoplošne.“ (Strieženec, 1993, s.181).

„Cieľom organizovanej sociálnej služby je zabezpečenie a ochrana sociálneho blaha, čiže určitej úrovne kvality života všetkých občanov, ktorá je vyjadrená v oficiálnej sociálnej politike štátu. Prekročenie tejto úrovne znamená nárast klientov závislých na sociálnej pomoci štátu, sociálnych nepokojov, kriminality, zvýšenie chorobnosti, rozšírenie rôznych druhov infekčných ochorení atď., čo v konečnom dôsledku vedie k ochromeniu štátu ako politického orgánu, a tým aj k ohrozeniu tej časti jeho občanov, ktorí sociálnu službu nepotrebujú.“ (Tokárová, 2003, s. 377).

Hlavným cieľom tejto práce bolo získať a zhrnúť informácie o možnostiach sociálnej pomoci ľuďom v nepriaznivých životných situáciách, ktorá im môže byť poskytnutá v sociálnych zariadeniach v Nitrianskom kraji. Výsledkom tejto práce je ucelený prehľad týchto zariadení. Chceli sme upriamiť pozornosť na rôznorodosť a pestrosť foriem sociálnej pomoci, poskytovanej štátnymi a neštátnymi subjektmi, zaoberajúcimi sa poskytovaním poradenstva a pomocou občanom intervenciou tak preventívnou, ako aj represívnou.

Vzhľadom k tomu, že charakter poskytovaných služieb vychádza z charakteru danej organizácie, zaoberali sme sa najskôr typom týchto zariadení ako celku. Nakoľko rozsah práce neumožňuje venovať sa všetkým typom inštitúcií sociálnej starostlivosti podrobne, použili sme ako vzorku dva vybrané detské domovy s cieľom komparácie charakteru a kvality ich služieb.

Štátne, rovnako ako aj neštátne zariadenia, sú dôležitým nástrojom sociálnej politiky a sociálneho zabezpečenia tej ktorej krajiny. Rovnako usilujú o to, aby človek v núdzi v našom štáte nezostal bez poskytnutia pomoci pri odstraňovaní, alebo zmierňovaní ťažkých životných situácií.

Zoznam použitej literatúry

BROWNE, K., MULHEIR, G.: 2007. *De-institutionalising and transforming children's services*. Praha: Sborník z konferencie 8. a 9. 11. 2007 „Děti mezi ústavní výchovou a rodinou“.

Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb. 2009. [on-line] MPSVR SR 2009. Dostupné z URL< <http://www.employment.gov.sk/CRP/>>

Hlásenie o zamestnancoch detských domovov. Nitra, 2010. Interný materiál ÚPSVR.

Hlásenie o organizačnej štruktúre detských domovov/poč. detí a mladých dospelých. Nitra, 2010. Interný materiál ÚPSVR.

Koncepcie zdravotnej starostlivosti v odbore paliatívna medicína vrátane hospicovej starostlivosti č. 17463/OZS zo dňa 19. 6. 2006

KOZÁKOVÁ, Z.: 1996. *Právna úprava sociálnej starostlivosti*. Praktická príručka. Bratislava: ELITA, 1996. 115 s. ISBN: 80-8044-024-7

LEVICKÁ, Jana: 2004. *Základy sociálnej práce*. - Trnava: 2004. - 170 s. ISBN 80-968952-3-0

MATLÁK, J. at al.: 1995. *Právo sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 1995. 172s. ISBN: 80-7160-012-1

MATOUŠEK, O. :1999. *Ústavní péče*. 2. rozš. a preprac. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. 159 s. ISBN 80-85850-76-1

STRIEŽENEC, Š. : Náčrt problematiky sociálnej politiky. Bratislava, Univerzita Komenského 1993. 198 s. ISBN 80-223-0712-2

STRIEŽENEC, Š.: 1996. *Slovník sociálneho pracovníka*. Trnava : AD Trnava, 1996. 255s. ISBN 80-967589-0-X

STRIEŽENEC, Š. 2001.: *Úvod do sociálnej práce*. Tripsoft : Trnava, 197 s. ISBN 80-968294-6-7.

TOKAROVÁ, A. at al.: 2003. *Sociálna práca*. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce. Prešov: AKCENT PRINT, 2003. 573s. ISBN: 80-968367-5-7

Zákon č.305/2005 Zb. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č.448/2008 Zb. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov